

La teoria com a acció **Oscar Masotta al MACBA**

- ▶ Aquesta exposició, comissariada per Ana Longoni, s'organitza a partir de nou nuclis temàtics que recorren la intensa trajectòria intel·lectual i artística del pensador argentí Oscar Masotta a partir de la seva concepció de l'exercici teòric com una forma d'acció política.
- ▶ Masotta es va exiliar el 1975 a Barcelona, on va morir quatre anys després. Fundador de la Biblioteca Freudiana el 1977, va ser un agent clau per a la introducció del pensament lacanià a l'Estat espanyol, tal com ho havia estat a l'Argentina i a Llatinoamèrica amb anterioritat.
- ▶ La mostra reuneix obres de Roberto Jacoby, Eduardo Costa, Raúl Escari, Marta Minujín, Charlie Squirru, Dalila Puzovio, Rubén Santantonín, Luis Wells i Alberto Greco, entre d'altres. Inclou material documental inèdit i obres artístiques realitzades per Oscar Masotta, alhora que posa de manifest la seva empremta en l'art més actual amb produccions de Gonzalo Elvira, Dora García, Guillermina Mongan i el col·lectiu Un Faulduo.
- ▶ *Oscar Masotta. La teoria com a acció* és el resultat de diversos anys d'investigació col·lectiva. L'exposició es va presentar el 2017 al MUAC (Mèxic) i després del seu pas pel MACBA es clourà a Buenos Aires (Parque de la Memoria, 2018).

Títol: *Oscar Masotta. La teoria com a acció* **Inauguració:** dijous 22 de març de 2018, a les 19.30 h **Dates:** del 23 de març a l'11 de setembre de 2018 **Organització i producció:** Exposició organitzada pel MUAC Museo Universitario Arte Contemporáneo, UNAM, Mèxic, en col·laboració amb el MACBA Museu d'Art Contemporani de Barcelona **Comissària:** Ana Longoni

Oscar Masotta. La teoria com a acció pretén reconstruir la trajectòria intel·lectual d'aquest pensador, teòric i artista (Buenos Aires, 1930 – Barcelona, 1979) a través d'una àmplia selecció de material documental, d'obres dels artistes sobre els quals va escriure i també d'obres que ell mateix va dur a terme. El projecte, comissariat per Ana Longoni, és fruit d'anys d'investigació sobre aquesta figura crucial en les transformacions del camp cultural argentí i iberoamericà entre les dècades de 1950 i 1970. Oscar Masotta va deixar el seu Buenos Aires natal el 1974 per exiliar-se a Europa, primer a Londres i després a Barcelona, on es va instal·lar el 1975 i on va morir quatre anys després. A Barcelona, la seva ciutat d'acollida, va ser un agent actiu de l'escena contracultural opositora de l'època. Els interessos de Masotta eren múltiples: des de la literatura i la militància política fins a l'avantguarda artística i el còmic, la psicoanàlisi, la semiologia,

l'estructuralisme... *La teoria com a acció* integra les diverses constel·lacions de lectures i zones d'incidència que va articular en un itinerari comú.

La teoria com a acció

La teoria com a acció s'estructura en una sèrie de blocs que no presenten un recorregut lineal, sinó un abordatge múltiple i entrecreuat per un itinerari biogràfic i intel·lectual polifacètic i inestable. El primer, **Papers personals**, aplega cartes, fotos, llibres, dibuixos i altres documents pertanyents a Masotta, juntament amb els seus poemes i pintures, que no concebia com a obres sinó com a «exercicis per pensar».

El segon bloc, **Exili i psicoanàlisi**, indaga en les empremtes que va deixar Masotta durant els anys que va viure a Barcelona i els seus lligams amb l'anomenada «Gauche Divine». Entre 1975 i 1979 va desenvolupar una profusa activitat a diverses ciutats de l'Estat espanyol, impulsant grups d'estudi (el primer dels quals va tenir lloc al taller del pintor Josep Guinovart) on es van formar molts joves, entre d'altres Pepe Espaliú. També es va vincular a joves intel·lectuals com Alberto Cardín, Eugenio Trías o Federico Jiménez Losantos. Masotta és considerat l'introduïdor del pensament lacanià en castellà. Lacan és una lectura clau per entendre la producció teòrica i artística de Masotta i la seva obra el va acompanyar al llarg de tota la seva trajectòria.

En el tercer bloc, **Literatura i peronisme**, recull la seva participació, als anys cinquanta, en el nucli més jove de la mítica revista *Contorno*, al costat de Juan José Sebreli i Carlos Correas; el seu abordatge de la literatura de Roberto Arlt, i la seva vinculació amb el Moviment Obrer Comunista. S'hi recorda la seva provocadora acció de repartir estampetes amb la figura proscriu d'Eva Perón pels bars on es reunien els intel·lectuals antiperonistes.

En comptes de parlar d'art pop a l'Argentina, Masotta va preferir utilitzar el neologisme **Imaginers argentins**, per distanciar la «pluralitat de proposicions» de la producció local respecte de l'art nord-americà. En aquest quart bloc s'hi reuneix un conjunt significatiu d'obres de l'avantguarda argentina dels seixanta, sobre les quals va escriure Masotta.

El cinquè bloc, **Historieta: literatura dibuixada**, mostra les iniciatives pioneres en el reconeixement de la condició artística del còmic per part de Masotta. A més de publicar dos llibres sobre la historieta des d'una perspectiva semiològica, el 1966 i 1970 respectivament, va organitzar la Primera Biennal Mundial de la Historieta a l'Instituto Di Tella (1968) i va dirigir, al costat d'Oscar Steimberg, la revista *LD. Literatura Dibujada*.

El sisè bloc, **Arte de los Medios**, presenta les idees i realitzacions d'aquest grup constituït el 1966, en fructífer diàleg amb Masotta, i integrat per Roberto Jacoby, Eduardo Costa i Raúl Escari. Aquest col·lectiu va experimentar i va estudiar la materialitat social dels mitjans de comunicació de masses, especialment la seva capacitat per construir esdeveniment. *L'antihappening*, obra fundacional del grup, posava en circulació a la premsa el relat d'un happening que no es va dur a terme mai.

El setè bloc, **Masotta happenista**, mostra la manera en què aquest intel·lectual, alhora que realitzava una reflexió teòrica sobre el fenomen dels happenings, es va bolcar a

produir-ne. En el seu happening *Para inducir al espíritu de la imagen* (1966) va exposar damunt d'una tarima –a canvi d'una paga com a extres teatrals– una vintena de persones grans amb una potent il·luminació i enmig d'un so agut molt penetrant. Masotta ho va definir com «un acte de sadisme social explicitat». A *El helicóptero* (1967) indagava sobre la comunicació cara a cara entre dos sectors del públic, aquells que havien vist el pas de l'helicòpter i els que se l'havien perdut.

El vuitè bloc, **Derives**, examina la persistència de les idees masottianes i de l'«art dels mitjans» en el desenvolupament posterior de l'avantguarda argentina. D'una banda, les *Moda ficción* d'Eduardo Costa, dispositius ficcionals per intervenir en el món de les revistes de moda. De l'altra, la radicalització política que afecta aquests artistes entorn de l'any 1968 i que culmina en la coneguda acció col·lectiva *Tucumán Arde*, que va consistir en una campanya de contrainformació impulsada des de la central obrera opositora per tal de contrarestar la propaganda oficial de la dictadura sobre la greu crisi que afectava la població treballadora d'aquella província del nord argentí.

Finalment, **Masotta polemista** presenta, a partir de les seves intervencions en tres polèmiques, la seva manera incisiva d'intervenir en el debat intel·lectual. Es documenten les discussions amb el pintor argentí Luis Felipe Noé, el happenista francès Jean-Jacques Lebel, l'epistemòleg Gregorio Klimovsky i el sociòleg Darío Cantón.

A contrapel de la tendència fortament antiintel·lectual que predominava en la intel·lectualitat políticament radicalitzada a l'Amèrica Llatina de finals dels seixanta, i que va fer que molts artistes deixessin l'art de banda per dedicar-se a la política, Oscar Masotta va defensar a ultrança l'exercici intel·lectual com una forma específica d'acció política. Avui diversos teòrics i artistes contemporanis (com Dora García, Gonzalo Elvira, Ángel de la Calle, Guillermina Mongan i el grup Un Faulduo) n'estan rescatant el llegat, com es posa de manifest en les activacions i retorns a Masotta que completen l'exposició.

Sobre Oscar Masotta

Oscar Masotta (Buenos Aires, 1930 – Barcelona, 1979) és una figura cabdal en la modernització del camp cultural argentí entre els anys cinquanta i els setanta. La seva intensa tasca com a assagista el porta a territoris diversos: va escriure sobre art, literatura, còmic, política i psicoanàlisi. És reconegut com l'introduïdor del pensament de Lacan a l'Amèrica Llatina i a l'Estat espanyol. L'avidesa de les seves lectures i la diversitat dels seus interessos teòrics el van impulsar a entrecreuar productivament nous paradigmes com la fenomenologia, l'existencialisme, l'estructuralisme i la semiologia. Sempre es va considerar marxista, però lluny de qualsevol ortodòxia va intentar una aproximació crítica al peronisme i a la cultura popular. Vinculat activament a l'avantguarda artística dels anys seixanta, va proposar una sèrie de nocions clau com ara desmaterialització, discontinuïtat i ambientació per entendre les radicals transformacions de l'art en aquell moment. La seva aportació no va ser només teòrica sinó també artística: el 1966 es va bolcar a produir happenings i obres comunicacionals, com ara *Para inducir al espíritu de la imagen*, *El helicóptero* i *El mensaje fantasma*. Va

apadrinar el grup Arte de los Medios, avui reconegut com un dels pioners del conceptualisme. Va dirigir la revista *LD. Literatura Dibujada* i va organitzar la Primera Biennial Mundial de la Historieta (1968). Entre la seva vasta producció, cal destacar els llibres *Sexo y traición en Roberto Arlt* (1965), *El pop art* (1967), *Happenings* (1967), *Conciencia y estructura* (1969) i *La historieta en el mundo moderno* (1970). Poc abans d'exiliar-se a Europa el 1974, atiat pel clima de violència política creixent, va fundar l'Escola Freudiana de Buenos Aires i va publicar *Introducción a la lectura de Jacques Lacan* (1974). Prèviament a la seva prematura mort, impulsa en diverses ciutats europees grups d'estudi de psicoanàlisi, i publica *Ensayos lacanianos* (1976).

Sobre Ana Longoni

Ana Longoni (La Plata, 1967) és escriptora, investigadora del CONICET i professora de grau i postgrau de la Universitat de Buenos Aires, així com professora invitada del Programa d'Estudis Independents (MACBA, Barcelona) i altres universitats. Doctora en Arts (UBA, 2005), s'especialitza en els encreuaments entre art i política a l'Argentina i a Amèrica Llatina des de mitjans del segle XX fins avui. Impulsa, des de la seva fundació el 2007, la Red Conceptualismos del Sur. És directora del «Grupo de Estudios sobre Arte, Cultura y Política en la Argentina reciente», radicat a l'Instituto de Investigaciones Gino Germani (Facultat de Ciències Socials, UBA), on conflueixen diversos projectes de recerca. Ha comissariat –entre d'altres– les exposicions *El deseo nace del derrumbe* (MNCARS, Madrid, 2011), *Perder la forma humana* (MNCARS, Madrid, 2012 / MALI, Lima, 2013 / MUNTREF, Buenos Aires, 2014), *Con la provocación de Juan Carlos Uviedo* (MUAC, Mèxic, 2015) i *Oscar Masotta. La teoría como acción* (MUAC, Mèxic, 2017 / MACBA, Barcelona, 2018). Ha estat membre de la Comisión Gestora de la Universidad de las Artes (Guayaquil, Equador, 2015-2016) i recentment ha estat nomenada directora d'Activitats Públiques del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía (Madrid). Autora de nombroses publicacions, entre les quals destaquen els llibres *Del Di Tella a «Tucumán Arde»* (2000), *Traiciones* (2007) i *Vanguardia y revolución* (2014). Ha escrit dues obres de teatre estrenades a Buenos Aires: *La Chira* (2003) i *Árboles* (2006).

FOTOS aquí www.macba.cat/press/omasotta3246

PUBLICACIÓ (Quadern portàtil)

Oscar Masotta: «Después del pop: nosotros desmaterializamos». *Quadern portàtil*, núm. 35.
Barcelona: MACBA, 2018 (conferència impartida a l'Institut Di Tella, Buenos Aires, juliol de 1967)

ACTIVITATS RELACIONADES

PARLEM DE... OSCAR MASOTTA

A càrrec de Cloe Masotta, Andrés Duque, Ana Longoni i Gonzalo Elvira
Dissabtes 14 d'abril, 5 i 12 de maig, 16 de juny, 18.30 h. Sales del museu. Entrada gratuïta

PROJECCIÓ

Segunda vez, de Dora García, i debat posterior amb l'artista

Dimecres 2 de maig, 20 h. Cinema Maldà. 3 €

NIT DELS MUSEUS

Programa relacionat amb Oscar Masotta

Dissabte 19 de maig, de 19 a 1 h. Entrada gratuïta

SEMINARI

Deflagracions

Oscar Masotta. Avantguarda i psicoanàlisi

A càrrec d'Enric Berenguer, Nora Catelli, Rithée Cevasco, Dora García, Ana Longoni, Cloe Masotta i Martín Vitaliti

Dijous 7 de juny, 16.30 h. Auditori Meier. 5 €. Gratuït amb carnet MACBA Amic. Entrades a macba.cat

■ MÉS INFORMACIÓ A macba.cat i @MACBA_Barcelona

Segueix-nos a: #OscarMasotta

■ MACBA: Plaça dels Àngels, 1, 08001 Barcelona, macba.cat

■ HORARIS: dilluns, dimecres, dijous i divendres d'11 a 19.30 h (del 25 de juny al 24 de setembre, fins a les 20 h); dissabtes de 10 a 20 h; diumenges i festius de 10 a 15 h; dimarts no festius, tancat.

■ ENTRADA VÀLIDA DURANT UN MES